

Irland

– en europeisk tiger

Det grå, smutsiga och fattiga landet med sina religiösa konflikter har blivit en framgångsrik företagsnation.

Till Irlands moderna historia får nu skrivas ett nytt kapitel.

| Maria Rankka och Jonas Hellman

”DET ÄR EN STOR FÖRÄNDRING som har skett”, säger Dara Doyle, reporter för den irländska affärstidningen *Business & Finance*, när vi träffar honom på ett café i centrala Dublin. ”Om ni går längs shoppinggatan Grafton Street kommer ni att få se mängder med eleganta människor och butiker som säljer exklusiva märkeskläder.”

Han tvekar en stund och tillägger: ”Jämfört med Sverige är det kanske inte så märkvärdigt, men ni skulle ha sett hur det såg ut bara för några år sedan.”

Under senare tid har medierna börjat rikta blickarna mot utvecklingen i Irland. Men det tar lång tid att förändra bilden av ett land. De resehandböcker som bokhandlarna i Stockholm erbjuder skildrar det gamla Irland; ett fattigt, men gemytligt land i Europas utkant. Det är uppenbart att dessa böcker har några år på nacken. Gemytet finns kvar, men särskilt fattigt är inte Irland längre. Faktum är att irländarna under de senaste åren har gått om både svenskar och britterna i välstånd.

Dara Doyle har rätt. Jämfört med Stockholm känns Dublin fortfarande inte som en särskilt rik eller vacker stad. Den är grå och smutsig. Intrycket förstärks av den kaotiska trafiken och det ständiga regnandet. De människor vi möter på Grafton Street är som regel inte lika välklädda som de som rör sig kring Stureplan i Stockholm. Men Dublin har i gengäld något annat, en ung

befolkning. Över hälften av landets invånare är under 27 år. Detta i kombination med traditionen att träffas på puben gör att det även sent på kvällarna är liv och rörelse på Dublins gator. Det kryllar av caféer, barer och restauranger. Kulturutbudet växer och Dublin håller på att bli ett europeiskt nöjescentrum.

”Alla vi möter vittnar om den förändring som staden har genomgått under de senaste åren.”

Alla vi möter vittnar om den förändring som staden har genomgått under de senaste åren. Trafikkaoset är till stor del ett resultat av att antalet bilar har ökat, vilket i sin tur är ett resultat av det ökade välståndet. Den som tittar noga på de nedstänkta bilarna finner att många av dem är splitter nya.

DEN KELTISKA TIGERN

På tio år har Irlands BNP nästan fördubblats. Tillväxten har legat på ostasiatisk nivå. ”Den keltiska tigern”, har blivit ett begrepp. Arbetslösheten har gått ner från 20 procent till under 10 procent, trots att antalet människor i arbetskraften ökat. Netto har över 200 000 nya jobb skapats. Med tanke på att Irland bara har 3,7 miljoner invånare betyder det att den irländska ekonomin relativt sett har varit mer framgångsrik med att skapa nya jobb än den amerikanska.

”Europe’s Shining Light”, skrev tidskriften *The Economist* om Irland i maj 1997. ”Ireland’s European Rivals Are Green With Envy”, konstaterade *The Wall Street Journal* i en artikel i december 1998.

Men vad är förklaringen till Irlands framgångar? Nästan alla irländare vi träffar är överens om att de

åtgärder som vidtagits för att sanera den irländska ekonomin är en viktig förklaring.

1987 var ekonomin körd i botten. Skatterna tog 60 procent av en vanlig inkomst. Ändå hade staten ett stort budgetunderskott. Arbetslösheten var rekordhög. Unga, välutbildade irländare såg inget annat alternativ än att lämna landet.

Den politik som hade bedrivits av tidigare regeringar, som innebar höjda skatter och ökade offentliga utgifter, dömdes ut av alla läger. Det rädde bred enighet om att den enda utvägen var att minska de offentliga utgifterna.

En annan förklaring är den överenskommelse som träffades mellan regeringen, facket och arbetsgivarna om löneutvecklingen. Tanken med uppgörelsen var att med lägre löneökningar förbättra företagsklimatet. Det innebär att statens utgifter för bland annat arbetslöshetsersättning kommer att minska. Därmed får staten råd att sänka inkomstskatterna, vilket gör att hushållen kan få del av välförbättringen "bakvägen".

Sedan 1987 har den högsta inkomstskattenivån sänkts från 58 procent till 46 procent. Den lägsta inkomstskattenivån har sänkts från 35 procent till 26 procent. Hushållens köpkraft har ökat utan att den offentliga servicen blivit sämre. Ytterligare sänkningar av inkomstskatten är planerade.

En tredje viktig förklaring är den strategi som antogs för att locka utländska investeringar till Irland. Utländska

företag erbjuds att inledningsvis bara betala tio procent i bolagsskatt. Strategin har varit mycket framgångsrik. Data- och telecomföretagen Intel, Motorola, Microsoft, Apple, Hewlett-Packard, Dell, IBM, Compaq, viagratillverkaren Pfizer samt svenska Ericsson är bara några av de 1 200 företag som lockats att investera i Irland. Som många uttrycker det: "De är alla här".

VÄNDPUNKTEN

Enligt Paddy Teahon, politiskt obunden statssekreterare hos premiärminister Bertie Ahern, var det tre förutsättningar som gjorde Irlands politiska kraftsamling möjlig. Den första var den krisstämning

som rädde i landet i mitten på 80-talet. Det fanns en utbredd insikt om att det inte gick att fortsätta som tidigare.

Den andra förutsättningen var att facket ville undvika en brittisk utveckling, där staten fattar beslut om att begränsa fackets rättigheter. Krisen inträffade samtidigt som Margaret Thatcher var premiärminister i Storbritannien. Den tredje förutsättningen var att det inte fanns några direkta ideologiska låsningar. De irländska politiska partierna är alla mycket pragmatiska. Den irländska vänstern – i den utsträckning det finns en sådan – kunde tänka sig skattesänkningar som ett alternativ till bidragshöjningar.

Det finns även andra faktorer som har bidragit till tillväxten, men som de irländska politikerna inte i samma

"Hushållens köpkraft har ökat utan att den offentliga servicen blivit sämre."

utsträckning har kunnat påverka. Många nämner att Irland har en ung, välutbildad, engelsktalande befolkning. Den tekniska utvecklingen har gjort avstånd lättare att överbrygga. Irland är inte lika isolerat från det övriga Europa som tidigare. Dessutom är Irland det EU-land som har fått mest EU-bidrag per invånare.

Allt detta har påverkat, men den ekonomiska utvecklingen hade inte blivit så god utan de politiska reformerna. Irland har lyckats med det som andra europeiska länder har misslyckats med, nämligen att skapa nya jobb och ökat välbefinnande.

Irländarna har till skillnad från andra européer förstått att dra nytta av den globala ekonomins möjligheter. Många företag är inte längre bundna av nationsgränser. De kan förlägga sin verksamhet där villkoren är bäst. Irland erbjuder bra villkor. Därför flyttar företag från länder som Sverige till Irland.

STÄRKT SJÄLVKÄNSLA

Pat och Dennis Whelan bor i Rathfarnham, ett villaområde strax utanför Dublin. Dennis arbetar som TV-fotograf på RTÉ, den statsägda irländska TV-kanalen, ett med både svenska och irländska mått värlönat jobb. Pat har under många år arbetat ideellt för den irländska fosterhemsorganisationen, men sedan något år tillbaka får hon lön för sitt arbete. Paret har en utflugnen dotter och en handikappad fosterson som har bott tillsammans med dem i nästan 20 år.

Precis som nästan alla andra irländare bor familjen Whelan i hus. Standarden är minst lika hög som i Sverige, med det enda undantaget att inomhustemperaturen är ett par grader lägre. Det verkar gälla för nästan alla irländska hem.

För att ge oss en bild av hur illa ställt det tidigare var i Irland berättar Pat och Dennis att det dröjde tre år innan de fick telefon när de flyttade in i huset i början på 70-talet. Det fanns helt enkelt ingen telekabel. Infrastrukturen var obefintlig. Och även om de fortfarande tycker att vägarna och de allmänna transporterna är dåliga understryker de att mycket har blivit bättre.

Pat och Dennis är överens om att medelklassen har fått det mycket bättre under 90-talet. Att åka på medelhavssemester eller att göra en USA-resa är inget märkvärdigt längre. Många familjer har också råd att ha två bilar. Själva har de en bil och en Harley Davidson.

”När vi julhandlade härom dagen slog det mig att vi inte bekymrade oss om vad saker och ting kostade. Vi köpte det vi ville ha”, säger Dennis som är noga med att påpeka att framgången inte har kommit av sig själv: ”Vi jobbar hårt också.”

Den viktigaste förändringen tycker paret Whelan egentligen inte är den ökade levnadsstandarden i sig, utan den självkänsla som den ekonomiska framgången har fört med sig. Irländarna har inte bara blivit rikare. De har också blivit stoltare.

Alla irländare vi träffar är rörande ense om att utvecklingen varit positiv. De som vi i förväg tror är mest skeptiska visar sig ofta vara de mest positiva.

”Utvecklingen har varit bra”, säger Colm Kilkoyne utan att tveka. Han är kyrkoherde i den lilla byn Cong som ligger i County Mayo på Irlands västkust. ”Irländarna har fått det bättre. Fler har fått jobb, bostäderna och infrastrukturen har blivit bättre, mer resurser kan satsas på utbildning och sjukvård. Den utvandring vi hade har vänts till invandring.”

Vad kan Sverige lära av Irland? Mycket, tror vi. Allt som irländarna har gjort förtjänar inte att

kopieras, men mycket förtjänar att studeras mer utförligt. Det gäller inte minst skattepolitiken och strategin för att locka utländska företag till landet.

Men den viktigaste lärdomen gäller kanske ändå synen på framtiden. Det går att överge en väg som leder fel.

Maria Rankka och Jonas Hellman (maria.rankka@prime-pr.se och j_hellman@hotmail.com) är författare till den nyligen utgivna boken *Irland – den globala ön* (Timbro, 1998).

Läs mer om Irland på Internet:

<http://www.irish-times.ie>

<http://www.visunet.ie/>

<http://www.emigrant.ie>

http://www.almega.se/almega/senaste/tar7_12.htm

<http://www.nt.se/1998/nov/13/debatt/12/12.html>

<http://www.swedishtrade.se/6/landrapp/irland.htm>

<http://www.liu.se/org/eu/irland.html>

http://statistik.nfakta.se/Internationell/efi_fset.asp

<http://hem.passagen.se/marinaw/irhistorier.htm#/Irish>